

СТАНОВИЩЕ

от доцент Лилия Стефанова Илиева

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство -Пловдив

член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 08.03.Музикално и танцово изкуство, катедра „Класическо пеене“ при Вокален факултет на НМА „Панчо Владигеров“ – София, обявен в „Държавен вестник“, бр. 71 от 13.09.2016 г.

с единствен кандидат :

ГЛ. АС. Д-Р ЕЛЕНА КАРАЛИЙСКА- ТРЪПКОВА

В конкурса за присъждане на научната длъжност „доцент“ по специалността „Камерно пеене“ главен асистент, доктор Елена Каралийска –Тръпкова представя научен труд на тема “ **Интерпретационни и стилистични анализи на песните на Мечислав Карлович**”.

Гл. ас. д-р Елена Каралийска - Тръпкова е преподавател и пианист, ерудиран професионалист, отдаден на камерната вокална музика и на работата с младите певци. В творческо-биографичен план, Елена Каралийска е високо мотивирана, последователна и много успешна във всички възможни образователни и реализационни степени на Националната ни музикална академия „Панчо Владигеров“. От 1990г. Елена Каралийска е щатен акомпаниятор във Вокалния факултет на НМА. Работила е в класовете на професорите Руско Русков, Иван Вульпе, Лилия Стефанова, доцентите Лиляна Жабленска и Констанца Вачкова, както и в класовете на проф. Мила Дюлгерова, проф. Нико Исаков, проф. Христо Игнатов, проф. Ивайло Кринчев. Преподавател е по камерно пеене. Доктор е по музикознание и музикално изкуство. Творческите ѝ участия у нас и в чужбина са многобройни, отговорни и представителни: международни конкурси с наши и чужди певци - завоювали престижни награди, рецитали и участия в концерти, фестивали, в които участници са, както международно утвърдени, така и млади начинаещи певци. От особено значение са и тематичните концерти и продукции от програмата на Вокалния факултет, които имат академична насоченост с конкретна педагогическа, стилова и художествено-естетическа роля за професионалното развитие на студентите. Запознаването с полската история и полската музикална култура, овладяването на полския език, успешната творческата работа в Полша, работата ѝ с полските вокални педагози проф. Донат, проф. Виткевич , проф. Домбровски, проф. Мария Фолтин и интереса ѝ към творчеството на полските композитори в областта на вокално-камерното изкуство са факторите, които обосновават и следват процеса на художествената и изследователска работа на Елена Каралийска. Неотдавна блестящо защити дисертационен си труд, посветен на вокалната лирика на Станислав Монюшко. Съвсем логично е, опитът и

натрупванията в процеса на тази огромна дейност, да родят идеята и реализацията на настоящия ѝ научен труд, посветен на песните на Мечислав Карлович, принадлежащ към късния романтичен период в полската музика и почти непознат у нас.

Хабилитационният труд притежава висока научна и практическа стойност. В научният „поглед“ на авторката към песенното творчество на Мечислав Карлович, са визирани стилистичните и интерпретационни особености и специфичността на изпълнителските предизвикателства в постигането на камерно-вокалните творби на композитора от български оперни певци. Ясно са очертани целите на труда: допълване сведения за епоха в полската музика малко позната у нас, разширяване на познанието за времето на неоромантизма и модернизма в полската музика, както и обобщаване принципите на стила и интерпретацията на песните на Карлович, както и извеждане на предизвикателствата към българските изпълнители и популяризирането на творчеството на композитора в България, опирайки се на личния опит на автора. Методите на изследване използвани от д-р Каралийска са единични с тези на дисертационният труд за Монюшко - изучаване и анализ, на авторитетни научни източници, комплексен анализ на творческото наследство, факторите влияещи художественото мислене на композитора, обобщаване и систематизиране на личния опит при подготовката и сценичната реализация на камерно-вокалните творби на Мечислав Карлович.

Хабилитационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение, библиография и приложение, както и научни приноси на труда. Библиографията е впечатляваща и внушителна по обем, съдържание и езиково разнообразие. Приложенията съдържат преводи и транскрипции на 22 песни на Мечислав Карлович, дело на авторката на този труд. В увода ясно са изведени предмет, цели и задачи на труда, методи и структура на изследване. Първите две глави въвеждат в епохата, и тенденциите в развитието на полската култура в края на XIX и началото на XX век, зараждане на движението „Млада Полша“, и „Млада Полша“ в музиката като философия и въздействието ѝ върху творческия мироглед на Мечислав Карлович, както и свързаността и взаимовлиянието на полската поезия и музика. Анализирани са основните фактори повлияли, неговото личностно развитие, многостранността на талантите му, както и оценките на негови съвременници, с които авторката прави опит за достоверно представяне на Карлович пред българската аудитория. Ценен научен принос носи третата глава – „интерпретационни и стилистични анализи на песните на Мечислав Карлович“. За д-р Елена Каралийска артистичното верую на композитора – „уловил духа на „младополската“ поезия“, е в основата на аналитичния ѝ подход. Разглежда поетичните текстове в песните на Мечислав Карлович с пропорционалността на вокалната фраза и отражението в акомпанимента: изометричните и хетерометричните стихове и различните им проявления в музикалната структура; преобладаването на еднородно музикално темпо, подчинено на агогиката и на изразността на стиха; доминирането на бавните темпа и отразяването

им във вертикални ритмични структури в акомпанимента, открояването на песни с разнороден ритъм и по-бързи темпа. Разгледана е мелодическата линия в песните на Карлович - „лирична кантилена“ с агогическа издържаност на поетичния текст с водеща роля на мелодиката, като изразно средство, както и носител на „вокалност“; първостепенната роля на хармонията с „особен доминантов колорит“, засилващ внушението с вертикална структура, подсилена в бавното темпо. Особеностите на музикалната форма, тричастна, тричастна развиваща и модифицирането ѝ в посока разрушаването на формата също са застъпени в анализа. В задълбоченото аналитичното изложение, авторката не пропуска елементи- извежда средствата постигащи „смисловите, звуковите и емоционалните“ особености на поетичния текст, както и противопоставянето на „декламационни моменти в динамиката на вокалната мелодия спрямо статичния акомпанимент“. В анализите многократно се явява и критерий за наличие или отсъствие на вокални предизвикателства от различен характер: дишане, вокализация, теситурни условности, които са разгледани в посока на сътрудничество с вокалния педагог, както и в рамките на диалога певец-акомпаниятор. Приложените транскрипции на полския език са от особено важно значение за постигане на формата и цялостното внушение на творбите на Мечислав Карлович, както и придобиване на фонетични навици и опит в допира с песенни творби от полски композитори, а това дава нови възможности в избора на репертоар за нашите певци.

Показателна е за мен високата оценка за приносния характер на представения хабилитационен труд от гл. ас. д-р Елена Каралийска в Катедра „Класическо пеене“ при Вокалния факултет на НМА, отразена в протокола от 20 октомври, 2016г. Споделям изцяло изразените мнения. Доц. д-р Боряна Ламбрева споделя :“...този труд е много ценен, ... написан от първо лице...Това е нещо ,което е минало през ръцете ѝ, през ума,през сърцето ѝ. Изследване...на базата на голямо количество информация,... извънредно богата библиография, структурно пределно ясен и подреден...Ниша в нашата музикална култура и публицистика“. Проф. Нико Исаков, убеден в стойността на труда, уточнява: „...лично моите разбирания за приносен характер на даден научен труд се припокриват с труда на Елена Каралийска...“ впечатлява огромния труд, който е вложила в самите песни...от 22 песни, преводът на 20 песни е на Елена Каралийска...Да преведеш толкова песни и след това... да работиш усърдно с нашите студенти, да разнообразяваш репертоара... много ми харесва интересната ,задълбочена, откровена работа...“ Проф. Жасмина Костова конкретизира “... в кратко време два... големи труда..., показва една толкова научна , креативна мисъл... и последователна и съвсем целенасочена педагогическа мисия“...“музикално-драматургичния анализ на песните ...без пропуск.. форма, тонален план, ритъм, динамика, хармония, ..трудности в интерпретацията“ ... „език и стил...израстване ...боравене с терминологията от изкуствознанието. ..свободно и много точно изложена.... прекрасен стил ...висока приложна и научна стойност.“ Проф. д-р Мария Белчева за приносните достойнства на труда... първи по рода си у нас, „в който детайлно

се разглеждат интерпретаторските особености на песните на Карлович“, които „... са изпълними от студентите“. Проф. Мила Дюлгерова...адмирира „смелостта при избора на темата... да вземеш такъв автор, който наистина не сме чували ,който има 22 песни и да направиш такъв анализ, изследване от всички възможни страни, това наистина е уникално... поздравления за тази смелост. Това да избереш не е лесно...а пък за докторантура, не е случайно.“

С това първо по рода си изследване в България, гл.ас. д-р Елена Каралийска проследява „водещите тенденции в появата на културно-естетически течения като неоромантизъм и модернизъм в Полша“.(стр.140) Вниква в същностните черти на вокалната лирика на Мечислав Карлович чрез „характеристиката на музикалния език и спецификата при работа с поетичния текст на полски език“, както и опит за обобщен поглед към „предизвикателствата“ за българските певци, посегнали към творби на Карлович. Със забележителна конкретност и дълбочина авторката се вглежда във всеки детайл на песенната форма, поетичен текст, съдържание, внушения, фонетичните предизвикателства на полския език, с пълно изчерпване на всички аспекти на музикално-драматичния контекст на песента, върху който обобщава интерпретационните особености на неговите песни. Задълбочава познанието за романтичния стил, разширява репертоара на студентите по камерно пеене и стимулира творческото мислене на младите певци, което експонира реалната приложимост на този труд. Авторката постига естетичен професионален изказ с изчистен, конкретен, терминологично издържан стил, в който научността кореспондира с въздействаща образност и емоционалност.

Хабилитационният труд на д-р Елена Каралийска е с безспорен принос за българската музикална култура, музикално изследователство и публицистика. Изведените научни приноси от авторката са реални и обективни.

В заключение на основание приносния характер на хабилитационният труд на гл. ас. д-р Елена Каралийска –Тръпкова убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на гл.ас. д-р Елена Каралийска -Тръпкова академичната длъжност „Доцент“ по специалност „Камерно пеене“ в професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство.

София, 23.01.2017г.

доц. Лилия Илиева